

Consultatieverslag Besluit tot wijziging van het Besluit opgedragen telecommunicatiediensten BES in verband met een actualisering van de aan concessiehouders opgedragen diensten – 11 juli 2025

Een concept van het Besluit tot wijziging van het Besluit opgedragen telecommunicatiediensten BES (hierna: BOT BES) is van 12 juni 2023 tot en met 31 juli 2023 geconsulteerd. In totaal zijn vier reacties ontvangen.¹

Alle respondenten zijn het eens dat de opkomst van satellietdiensten in de telecommunicatiesector geadresseerd moet worden. Daarbij geven meerdere respondenten aan behoefte te hebben om goed geïnformeerd te worden over de betekenis en consequenties van de introductie van satellietcommunicatiediensten. Hiertoe is een (digitaal) overleg georganiseerd op 23 september 2024 waarin belanghebbenden nader zijn geïnformeerd en vragen en aandachtspunten zijn besproken.

De respondenten hebben een aantal kritische vragen bij het wijzigingsvoorstel. De respondenten vragen:

- 1) waarom er geen verplichting tot het aanbieden van spraak opgenomen is bij de satellietcommunicatiedienst;
- 2) of de satellietcommunicatiediensten na inwerkingtreding van het besluit niet gebonden zijn aan concessieverplichtingen;
- 3) hoe toezicht zal worden gehouden; en
- 4) of het besluit noodzakelijk en doelmatig is.

Daarnaast stelt een aantal respondenten dat er:

- 5) door het ontbreken van een concessie, onevenredige concurrentie tussen concessiehouders en niet-concessiehouders zal ontstaan waardoor de innovatie- en concurrentiekracht wordt geschaad; en
- 6) onvoldoende rekening wordt gehouden met de positie van de lokale aanbieders. Zij verwachten een verlies aan (zakelijke) klanten door deze ontwikkeling waarbij ze hogere tarieven aan hun klanten zullen moeten rekenen.

Hieronder volgt een puntsgewijze reactie:

- 1) Naar aanleiding van de internetconsultatie is deze bepaling gewijzigd en is spraak toegevoegd aan de satelliettelecommunicatiedienst. Het uitgangspunt is dat zowel spraak als internettoegang moeten worden aangeboden. Hiervan kan echter worden afgeweken. Immers, op grond van artikel 3 van het Besluit opgedragen telecommunicatiediensten BES kunnen de opgedragen diensten naar hun aard en omvang in een concessie worden beperkt tot één of meer van deze diensten dan wel delen daarvan.² De verplichting om spraak aan te bieden is daarmee in beginsel bij alle opgedragen diensten aanwezig, tenzij de dienst is beperkt in zijn concessie. De mogelijkheid om geen spraak (of internet) aan te bieden bestaat ook bij alle opgedragen diensten.
- 2) Aangezien aanbieders van satellietcommunicatiediensten momenteel uitsluitend toegang tot internet aanbieden en geen toegang tot spraak, zal de op grond van deze concessie verplicht te leveren dienstverlening vooralsnog beperkt worden tot het aanbieden van internet. Als marktontwikkelingen hiertoe aanleiding geven kan de op grond van de concessie verplicht te leveren dienstverlening worden uitgebreid met spraak. Andersom kan een bestaande concessie voor een vaste of mobiele telecommunicatiedienst die is verleend voor zowel internet als spraak ook worden beperkt tot alleen internet of spraak indien hiertoe aanleiding ontstaat.
- 3) De inrichting van het toezicht wordt niet aangepast met de voorgestelde wijziging. Vooruitlopend op de inwerkingtreding van dit besluit kan reeds een concessie voor satellietcommunicatiediensten worden aangevraagd mits aan alle voorwaarden wordt voldaan.³ Op het aanbieden van diensten zonder concessie wordt gehandhaafd.⁴

¹ [Overheid.nl | Consultatie Wijziging Besluit opgedragen telecommunicatiediensten BES \(internetconsultatie.nl\)](https://overheid.nl/consultatie/wijziging-besluit-opgedragen-telecommunicatiediensten-bes)

² In de Nota van Toelichting van het besluit waarmee internet in het BOT BES is toegevoegd in 2019 (Staatsblad 2019, 522) kan onbedoeld worden gelezen dat spraak en internet altijd in combinatie aangeboden dienen te worden (o.a. paragraaf 2.3.1). Dit is nadrukkelijk niet het geval. Het feit dat internet is toegevoegd aan het BOT BES laat onverlet dat op grond van artikel 3 de opgedragen diensten naar hun aard en omvang in een concessie worden beperkt tot één of meer van deze diensten dan wel delen daarvan.

³ [Aanvraag Starlink voor concessie satellietcommunicatiediensten in Bonaire, Sint Eustatius en Saba afgewezen | Nieuwsbericht | Rijkdienst Caribisch Nederland](#)

⁴ [Starlink internetdiensten worden gestopt in Caribisch Nederland | Nieuwsbericht | Rijkdienst Caribisch Nederland](#)

- 4) Het besluit is noodzakelijk en doelmatig. Het besluit zorgt ervoor dat de opkomst van satellietcommunicatiediensten – die zich niet laat negeren – wordt geadresseerd. Hiermee wordt gewaarborgd dat ook aanbieders van satellietcommunicatiediensten gehouden zijn aan het BOT BES en het Besluit algemene richtlijnen houders van een concessie Wet telecommunicatievoorzieningen BES.
- 5) Voor de aanleg, instandhouding en exploitatie van een (satelliet)telecommunicatie-infrastructuur in Caribisch Nederland is altijd een concessie van de minister vereist. De aanbieder van satelliettelecommunicatie is daarom niet uitgezonderd van het hebben van een concessie. Ook is een belangrijke voorwaarde dat een bedrijf lokaal staat ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel BES.
- 6) Zoals is toegelicht in de Staat van de Digitale Infrastructuur van januari 2024, worden de uitdagende omstandigheden op de eilanden voor de huidige concessiehouders onderkend en worden er diverse stappen gezet om de digitale infrastructuur op de eilanden te versterken.⁵ Met de introductie van satellietcommunicatie ontstaat er een extra keuzemogelijkheid voor consumenten om internet af te nemen. Satellietcommunicatie is relatief kostbaar in het gebruik. Dit komt door de aanschaf van de benodigde apparatuur, de maandelijkse abonnementskosten en de relatief hoge energiekosten die ermee gemoeid zijn. Niettemin kan satellietcommunicatie een welkome aanvulling bieden op het aanbod van telecommunicatiediensten in Caribisch Nederland, met name daar waar de abonnementsprijzen voor vast internet met hogere snelheden minder gunstig zijn dan de totale kosten van satellietcommunicatie die hiervoor zijn genoemd. Het is voornamelijk niet de verwachting dat eindgebruikers in groten getale zullen overstappen op satellietcommunicatie. Dit laat onverlet dat de markttoetreding van deze nieuwe diensten kan leiden tot een verlies aan klanten bij de bestaande telecomaanbieders. Indien het gebruik van satellietcommunicatiediensten onverwacht een veel grotere vlucht zou nemen ten koste van de bestaande telecomaanbieders, dan zou dit in het uiterste geval kunnen leiden tot een ongewenste risicovolle strategische afhankelijkheid van de aanbieder van satellietcommunicatiediensten.⁶
Er worden dan ook diverse maatregelen genomen om de lokale digitale infrastructuur op de eilanden te versterken en waar mogelijk de oorzaken van de hoge prijzen structureel weg te nemen, zodat er een goede prijs-kwaliteit verhouding kan ontstaan voor internet in Caribisch Nederland en eventuele risicovolle strategische afhankelijkheden worden vermeden. Zo wordt er onder andere incidenteel subsidie beschikbaar gesteld voor de verdere modernisering van de vaste netwerken (uitrol van glasvezel, opwaardering naar nieuwe Docsis-technologie). Ook is nader onderzoek gedaan naar mogelijke obstakels bij de internationale ontsluiting via zeekabels.⁷ De resultaten zijn in december 2024 met relevante belanghebbenden besproken om te komen tot mogelijke vervolgstappen. Ook is door de ACM een verkennend rapport uitgebracht over mogelijke telecommarktordeningsmodellen voor Caribisch Nederland, waar in samenspraak met belanghebbenden vervolg aan zal worden gegeven.⁸ Daarnaast is er een structurele subsidie voor eindgebruikers voor vast internet, waardoor meer eindgebruikers deze diensten kunnen afnemen en er sprake is van een toename van het aantal actieve aansluitingen bij de lokale aanbieders. In 2024 is aanvullende incidentele subsidie voor eindgebruikers beschikbaar gesteld waardoor de tarieven voor vast internet verder zijn verlaagd. Deze incidentele subsidie wordt voortgezet in 2025 en 2026.⁹

⁵ Tweede Kamer, vergaderjaar 2023-2024, 26 643, nr. 1119.

⁶ Agenda Digitale Open Strategische Autonomie, Tweede Kamer, vergaderjaar 2023-2024, 36 259, nr. 21.

⁷ Tweede Kamer, vergaderjaar 2024-2025, 26 643, nr. 1222.

⁸ [Marktordening Telecom in Caribisch Nederland | ACM.nl](#), ACM, april 2025.

⁹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2024-2025, 36600-IV, nr. 30.